

N:o 65.

Ank. till Riksd. kansli den 6 maj 1891, kl. 7 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om anslag till upprätthållande af rikets neutralitet.

(1:a U. A.)

Uti en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 38) har herr *O. Alin* hemställt, att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts disposition ställa en summa af 6,500,000 kronor att — om Kongl. Maj:t så pröfvade lämpligt och nödigt, redan under innevarande år — användas till sådana åtgärder, som, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den i herr statsrådet och chefens för landtförsvarsdepartementet anförande till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden af den 12 januari innevarande år omnämnda utredning, af Kongl. Maj:t pröfvades oundgängligen nödvändiga för att kunna upprätthålla rikets neutralitet i händelse af krig i dess närhet.

Till berörda statsrådsprotokoll hade, såsom motionären i sin motion erinrat, departementschefen, i fråga om de extra anslagen till landtförsvaret, anført, huru som angeläget vore, att i främsta rummet de försvarsanstalter tillgodosåges, hvilka, derest vårt land af en eller annan orsak skulle finna sig nödsakadt att med väpnad hand skydda sin neutralitet, komme att för detta ändamål företrädesvis tagas i anspråk.

Som skäl därför hade departementschefen med styrka framhållit den af historien bekräftade sanningen, att en s. k. neutralitetsförklaring icke kunde inskränkas till ett blott tillkännagifvande af det neutrala landet, att det hade för afsigt att ej inblanda sig i det krig, som hotade att utbryta eller redan utbrutit, utan att denna förklaring måste, framför allt om kriget fördes i närheten, åtföljas af verkliga rustningar, hvarenom nämnda land, sina folkrättsliga pligter likmätigt, satte sig i stand

att, der så erfordrades, med våld hindra de krigförande magterna att, för befordrande af sina syften, beträda dess område eller tillgodogöra sig dess hjelpkällor.

Enligt den utredning, som på Kongl. Maj:ts uppdrag af särskildt utsedde sakkunnige blifvit verkställd, skulle, enligt departementschefens uppgift, hvad Sverige vidkomme, vid dylika rustningar erfordras 9 à 10 millioner kronor endast för sådana behof — såsom försättande i försvars-giltigt skick af landets gränsfästningar, anskaffande af fästningsartilleri-materiel och upprättande af nya fasta försvarsanstalter m. m. dylikt — som vore af beskaffenhet att kunna genom extra anslag tillgodoses. Beloppet, yttrade departementschefen vidare, skulle må hända synas oväntadt stort, men det kunde icke förnekas, att, fränsedt de ofta framhållna bristerna i det lefvande försvarets organisation, äfven arméns materiel och framför allt fästningarna och deras bestyckning icke befunde sig i ett med motsvarande materiel i Europas öfriga länder jemförligt skick; och det borde inses, att vid en eventuel mobilisering för neutralitetens upprätthållande beskaffenheten af det döda försvaret måste komma att erhålla en synnerligen stor betydelse.

Under liknande förhållanden i andra länder hade man, i känslan af de stora faror, uppskof med fyllandet af bristerna i försvarsmaterielen kunde framkalla, ej skytt att för densammas komplettering och förbättring använda lånta medel. Då emellertid, enligt departementschefens mening, ett dylikt tillvägagående icke borde hos oss ifrågasättas, och nämnda behof sålunda måste fyllas med de jemförelsevis mindre anslag, som i den årliga budgeten kunde för dem afsättas, så funne sig departementschefen böra inskränka sig till att föreslå, att anslag denna gång äskades endast till fullbordande och förbättring af de fasta försvarsanstalter, som redan funnes till skydd för vissa särskildt hotade punkter i vårt land.

I statsverkspropositionen, fortsätter motionären å sid. 2, äskades anslagsbelopp, hvilka för båda försvarsdepartementens hufvudtitlar tillsammans uppginge till ungefär 500,000 kronor af den ofvan angifna summa af 9 à 10 millioner kronor, som, enligt verkställd utredning, vore oundgängligen erforderlig för att rikets neutralitet under ett eventuelt krig skulle kunna upprätthållas. Om ifrån sistnämnda summa afdroges de, enligt hvad ifrån tillförlitligt håll uppgifvits, deri inberäknade kostnaderna för de mobiliserade truppernas utrustning med hvad som ännu kunde felas i full utrustning med persedlar, fordon, hästar, äfvensom kostnaderna för deras transport och underhåll till och med den dag de inträffade å bestämmelseorten, eller tillsammans 3,000,000 kronor, så

återstode i rundt tal 6,500,000 kronor såsom nödiga för att fylla de återstående af de behof, som enligt ofvan nämnda utredning oundgängligen måste fyllas för att vårt försvar skulle vara försatt i det skick, att en neutralitetsförklaring med sannolikhet kunde väntas blifva respekterad.

Anvisandet af ifrågavarande penningebelopp syntes motionären vid innevarande riksdag så mycket mindre böra möta svårigheter, som erforderliga medel, enligt hans mening, funnes tillgängliga i det öfverskott, som beräknats uppstå å 1890 års statsreglering, till belopp af 7,094,000 kronor, hvilka, såsom af det statsverkspropositionen åtföljande utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 12 januari innevarande år framginge, enligt statsrådet och chefens för finansdepartementet åsigt kunde utan olägenhet redan nu tagas i anspråk, derest omständigheterna skulle dertill föranleda.

Då Riksdagen icke lärer underlåta att jemväl för år 1892 till Kongl. Maj:ts disposition ställa de vanliga kreditivsummorna för användande till rikets försvar, der så pröfvas nödigt, och några särskilda omständigheter, så vidt utskottet har sig bekant, icke mellankommit, som må föranleda till anvisande af extra anslag för försvarets stärkande, sedan dess tillfälliga anslagsbehof för år 1892 blifvit af Riksdagen pröfvade, samt dessutom utredning ej föreligger, huru den ifrågasatta anslagssumman skall användas, vid hvilket förhållande tillförlitlig ledning saknas ej allenast för bedömande af de antydda försvarsåtgärdernas behöflighet och ändamålsenlighet, utan äfven för beräklandet af kostnaderna derför, får utskottet hemställa,

att herr Alins ofvan oförmälda motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 maj 1891.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

af herrar grefve *G. Sparre*, *V. N. Ekenman*, grefve *E. C. A. Piper*, *F. Boström* och *H. R. Törneblad* mot den af utskottet använda motivering;

af herrar *R. G. von Hedenberg*, friherre *B. A. Leijonhufvud* och *K. Bohnstedt*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Om än stärkandet af landets lefvande försvarskrafter i främsta rummet är af nöden, torde dock derjemte förefinnas ett oafvisligt behof att öka och förbättra det s. k. döda försvaret; och derom hafva vederbörande militära myndigheters under de senare åren för Kongl. Maj:t anmälda framställningar i förevarande ämne nogsamtt vittnat. I detta hänseende vill utskottet endast erinra om generalfälttygmästarens i statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 11 januari 1890 omförmälda skrifvelse angående artilleriets anslagsbehof för år 1891, hvaraf inhemtas, bland annat, att förrådens behållning under de 10 sista åren så nedgått, att tillgången på ammunition af alla slag med ett värdebelopp af 700,000 kronor understege motsvarande tillgång år 1879, äfvensom om marinförvaltningens framställning angående erforderlig anskaffning af artillerimateriel för år 1892, hvaraf framgår, att till vapen, ammunition, skjutförsök och bestyckning å sjöbefästningarna för nämnda år erfordrades ett belopp af 805,900 kronor, hvilken anslagsbegäran emellertid icke blifvit i sin helhet för Riksdagen framlagd. Till detta kommer den fullständiga saknaden af fast försvar i Norrland.

Då nu, genom kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts framställningar om stärkande af landets lefvande försvarskrafter, frågan härom för närvarande förfallit, har utskottet ansett angeläget vara, att det döda försvaret tillgodoses i de rigtningar, här ofvan antydtts.

Beträffande det belopp, som för sådant ändamål må kunna anvisas, har utskottet föreställt sig, att ungefärligen den andel af statens tillgångar, som vid bifall till Kongl. Maj:ts nyssberörda framställningar skulle tagits i anspråk för år 1892, nu i stället lämpligen skulle kunna för det döda försvarets upphjelpade användas; och då således, såsom af utskottets utlåtande n:o 53 närmare inhemtas, de af Kongl. Maj:t föreslagna åtgärderna för det lefvande försvarets stärkande skulle betingat en kostnad för år 1892 af dels, i och för utsträckningen af de värnpligtiges öfnings-tid, sammanlagdt 1,260,938 kronor, dels, för ökande af Norrlands försvarskrafter, tillsammans 485,362 kronor, och dels, för ytterligare lin-

dring i rustnings- och roteringsbesvären, 926,000 kronor, eller alltså till hupa 2,672,000 kronor, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att motionärens förslag på det sätt bifalles, att, för tillgodoseende af det döda försvaret, till Kongl. Maj:ts disposition ställes ett extra anslag för år 1892 af 2,500,000 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen, med anledning af herr Alins öfverförordade motion och till främjande af rikets förmåga att upprätthålla sin neutralitet, må på extra stat för år 1892 anvisa ett belopp af 2,500,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas till stärkande af landets fasta försvar och anskaffning af för försvaret nödig utredning på det sätt, Kongl. Maj:t, efter vederbörandes hörande, pröfvar lämpligt.»
